

L L E V A N T

DECENARI CATOLIC MALLORQUI

Any XIV Núm. 513
ARTA 10 de Novembre de 1930

DEU I PATRIA

PREUS

A l'illa i comarca, un any 4 ptes.
A fora id 6 »
Extranger id 10 »

LES PRIMERES GIRGULES

L'aiguada va ésser forta i els estiuetsjants han buidat. Roman vigilant sota un cel blanquinós la filera desolada de les casetes tenca-des que empara l'immobilitat dels pins rentats. Quietut en la terra, però la mar d'una grisor opaca alça unes fines randes de bromera que cauen amb fressa de brolladors sobre el marès cruïlat per mil encletxas i cocons. Per els argiters rojos els bassols espillen la nuvolada aplomada, blana com a cotó. El mal temps no dura gaire. Per damunt del canyar emplometxat del torrent he vist com s'esqueixa ven els núvols i una magnífica taca d'un blau brillant s'ha aixamplat inundant de claror el paisatge tardoral.

El bon temps ha tornat, i encara que guardem el presentiment del efímer d'aquesta bonança, contemplam com la mar reprèn la seva clara transparència i refloueix el bosc. Es grat submergir-se en la finor del aire qu'es passetja entre l'arbreda sonant els brancatjes amb una harmonia de flabiols de cristall. Els xiprells floreixen a balquena i els caminois d'arena s'esmunyen anguilejant per entre caramulls de flors, sorgint de l'enramada els pins nets i les sivines amb les delicades extremituts de les seves branques puntetjades de blau. La solitud del bosc es amable; sembla que una nova primavera acaba de florir per un tot sol. Fins per les argiles vermelles groguejen les olivardes, i per totes les senderes torna a florir tímida-ment la sanjuanera perfumada enfilantse sobre les mates vermello-ses de llentrisca. La solitud del bosc, però, us posa concirós. Sembla que l'oratge tenuament gelabrit desperta l'eco d'unes rialles juvenívoles que acaben de fugir; diríeu que derrera del espès fullatge s'amaguen uns ullets trapacers

que heu après a mirar en la blava serenitat del cel d'estiu. Les arbo-ceres vinclen els seus branquillons enramellats de bolles de foc i en testau la groga pulpa àcida. Dolça, àcida i excitant com el record que ara us encalça d'unes converses sense importància. Un estrèpit d'ocells tivella el cel que s'aixampla sobre una clariana del pinar. Ja han fuit tots els ocells trashu-mants, però encare es pot veure qualca oronella enderrerida. Els ocells, com les balladores d'aquest estiu han anat a cercar redosa en les viles de lluny, i amb les fulles seques tomben els nius mig podrits, i evocuen no se quins senti-ments mustis els taulons del ball arrembats, i abandonats, arràn d'una paret; pels que encara guarden com a record de la joia passada un ram de murtra seca. L'esperit s'a-nega dins el mucileg enervador d'un sentimentalisme que us ha fet presoner. Sura dins l'aire, al bell mig del refloriment primaveral, una impressió de cosa moridora. La solitud del bosc és solitud de l'ànima debades s'enjoia amb l'esplendor d'una novella primavera, i el crit estrident del xuriquer que travesa el pinar te quelcom de despedi-da i no la càlida cordialitat que li trobaveu aquest estiu quant l'ocell cercava la seva parella. Desfici-osos constatau l'evaporació d'unes ilusions, però caminant pel bosc podeu comprovar que aquesta se-gona floració prové de l'humida llecor negrosa de la garriga, que es vida i aliment. Vet aquí dins un redol de fullaca de pi mig podrida un agre de grgules. Les primeres de l'any! La pluja ha ablanit l'ar-gila endurida, i la rella està a punt. Cal reaccionar contra el sen-timentalisme autumnal i preparar-se per la dura tasca que s'apropa. Els pollancre s'han daurat i depo-siten les seves fulles en la falda

arrevelada del vent. És l'hora de sembrar. Els crestalls del solc vo-len caure sobre la llavor que ha de germinar en el lent treball de l'hi-vernada. Venturós qui te la se-ment a punt, i pot començar la tas-ca fructificant.

Tornará aviat la pluja, i la fú-ria de la mar aixecará una polsa-guera de saladina que es difondrà dins l'atmosfera. Serà l'hora de re-clourer's en la llar solitaria i re-viure les impressions acolorides de l'estiu que acaba de morir. Com la llavor adormida dins el solc madu-ra el pensament, i s'el'labora l'obra que hom ha somniat quant el sol era ardent, i resplendien de llum els pinars. Ha arribada l'hora del treball. Els albellons que rebenten han d'emportarse torrent avall l'ai-gua fecundant, fins ara amagada dins el gorc frescal sota la penya solitaria. Les idees entrellucades han de prene forma i figura per a cercar dins l'ampla llibertat l'eco d'una ànima amiga que espera te-morega l'hora incfabable d'una con-fidència. Com a fulles que tomben despreses de nostres mateixos hem de veure com prenen volada els nostres més íntims pensaments. Venturosos si tenim delit per a somniari-hi, com en la fulla mer-ci-da, un guspireix d'aram brunyit que entluerni!

JOSEP SUREDA BLANCS

NOTA

Per donar sortida als ori-ginals que tenim en cartera deixam de publicar en a-quest nombre la continua-ció dels articles sobre el problema de les aigues, els quals seguirán en el pròxim.

DATOS PARA LA HISTORIA DE ARTA

RECONSTRUCCIÓ
DE LA FORTALESA DE SANT SALVADOR

(ALMUDAYNA D'ARTÁ)

SEGLE XVI

LXXXIX

Manant se paguen als picapedrers

(1564)

Lo lochtinent general

Balle de arta perquant conue el be y vtilitat de aqueixa villa que la obra comensada en lo puig de Sant Salvador de aqui sie affectuada per ço a supplicacio e instancia de Joan stellrich vos diem y manam en pena de CC ll. etc. que vistes les presents maneu als jurats de aqui que procuren que dita obra vage auant y pagareu als picapedrers lo que stan concordades saluos los drets a cada vna de les parts pertanyents en llurs pretensions com no sie de nostre intensio fer los perjuy. Dat. en Mallorques a vij de maig MDl xiiij.—Pelay fuster. Vt. xammar Regens.

ARCH. HIST. DE MALLORCA—*Lib. de Lletres Comunes* de 1563 64, n.º 337, fol. 144 v.º

XC

Dades a diferents mestres y
picapedrers

(1565)

En juanot fuxa cirurgia fas testimoni com lo senyer en pera stelrice bo cumbada? atorga auer rebut del sobre dit clauari (Sebastia Font) noranta tres liuras y deset sous dix xCiiij liures

i xvij s. so es que per uell adonades per uell a m.º nicolau gilli nott. xxx j tres liures y sinch sous y tres diners y mitge a miguell orpi y xvij sous a la vidua merimona y vint sous a miquell carrio fill de bernat y vj sous x diners a pera morey y dotze sous a juan seruera major j la restant quantitat ayell matex las quals partidas prenen suma de dite xCiiij ll. xvij s. y son a compliment de la esquerada tenia yell y marti blanquer de la morada de S. Salvador y aso per manament dels jurats. fet a viij de abril MDlxv. Guillem Carrio, m. blanquer, joan gili.

ARCH. MUNICIPAL DE ARTÁ—*Lib. de Clavaria* de 1564 75, n.º 30.

XCI

Que se pague a Joan Stelrich lo
que se li deu

Lo lochtinent general.

Balle de Artá a supplicacio e instancia de Joan stelrich picapedrer vos diem y manam en pena de CC ll. al fisch real applicadores que vistes les presents fasau pagar adit instant tot lo que reuera li es degut per lo que ha fet en la fortalesa de Sant Salvador juxte lo acte firmat entre les parts. Dat. en Mallorca a xiiij de mars MDlxv.

ARCH. HIST. DE MALLORCA—*Lib. de Lletres Comunes* de 1565 66, n.º 339, fol. xxj, v.º

J. RAMIS DE AYREFLOR Y SUREDA
Del Bollett de la S. A. L.

FEDERIC MISTRAL

La segona conferència del cicle organitzat per l'“Associació per la Cultura de Mallorca” i el *Museu d'Artá*, va estar a càrrec del nostre distingit col·laborador En Josep Sureda Blanes el qual, amb la lectura acurada del seu bellíssim treball conseguí interessar de tal manera al públic qui l'escollava que a pesar dels cinc quarts que va durar, se mantengué sempre amb el mateix interès, demostrat amb las mostres d'aprovació i mansbelletes amb que va coronar el final.

La conferència fou sobre la figura, tan simpàtica de Frederic Mistral pre-

sentat com a poeta pagés. Les grans ciutats, que son l'expressió i resum del nostre temps han tributat fèrmit homenatge al gloriós poeta provençal, i no's pot dir que hi hagi contradicció entre el modo de ser de les ciutats i de la pagesia, quant es tracta de judicar les grans figures humanes, ja que aquestes,—i el conferenciant es referí especialment a Virgili i a Mistral,—cantin el camp o a la ciutat, el que fan si les auriola la flum del geni, es recollir en sos versos les essències mes pures del llinatge humà. La vida de Mistral fou contada planerament, fixant-se especialment en les obres que son i representen les seves idees mes estimades:

reneixença de la llengua i de la terra provençal; confederació llatina i catolicisme. Ens contà com ja de petit al veurer la parla provençal envilida i despreciada es sentia el poeta humiliat, no sols en la seva persona sino en tota la seva raça; la idea de restaurar el provençal el mogué a escriure el poema *Mireia*, deturant-se a contar la impressió que feu la seva aparició dins París especialment, en la que trescolen els estudis de Lamartine i Barbey d'Aurevilly. La consagració del poema per la santitat de l'Esglesia catòlica a Nimes ens mostra que quant les capitals provincianes de la Provença no gosaven dir cap mot, els prínceps de l'Esglesia ja endevinaven la poixança del reneixement provençal que al mitg de les floretes dels Roumanille, Aubanell etc. ja presentava una obra mestre tan saborosa com *Mireia*.

Les festes a llaor de Petrarca de Avinyó i les festes de Montepeller per a cantar la raça llatina foren tractades extensament; la federació dels pobles llatins units per lligams tan forts fou una de les idees mes estimades de Mistral. La part que hi prengué Catalunya en aquelles festes i les seves conseqüències foren exposades clarament, deturant se el conferenciant en la relació del viatge dels felibres a Catalunya l'any seixanta vuit.

Del catolicisme de l'obra de Mistral, que ja havia sortit a mantes parts del discurs en feu una breu ressenya i després d'uns ràpids comentaris sobre cadescuna de les obres que Mistral ens ha deixat, contà el seu traspàs feliç i tranquil, que havia de plorar una campana que portava gravats en el bronze els derrers versos del poeta. La tomba que va rebre piadosa les sevas despulles mortals no porta el seu nom sino l'expressió de tots els anhels de la seva llarga vida: No a nosaltres, Senyor, no a nosaltres, sino a ton Nom i a la Provença nostra dona la glòria.

Acabà la conferència fent veure que Mistral trobà la seva llengua amb unes condicions mes depriments de la que s'ha trobat mai la nostra tan ferida de deturpacions i tant avorrida, pero que enamorantse d'ella la feu princesa i li conquerí un trone d'or mes o tant gloriós com el que puguen tenir les seves germanes, filles del llatí Sant exemple, per nosaltres i exemple encoratjador per els que creim en el triomf definitiu de la nostra parla.

El Conservador Llorens Garcias F. felicità al conferenciant en nom de tots i anuncià la següent conferència a càrrec d'En Miquel Massutí Dr. en Ciències Naturals Ajudant del Laboratori Biològic Mari de Ciutat.

“La Princesa que tenia el rellotge aturat”

de J. Sureda Blanes acaba de sortir. De vende en fotos les llibreries

I AGRICULTORES!

Almendrales DESMAYOS legítimos 90 ptas. 100. Sin injertar 25 ptas. 100.

Olivos ARBEQUINES 50 ptas. 100.

Vides americanas.

Pida catalago.

Faltan representantes.

F. ROBRÉS HIJAR (Teruel)

CONFERENCIA

La donarà en la Sala d'actes de la Caixa Rural diumenge vinent a les dues del capvespre l'Enginyer Agrònom En Fernando Blanes Boysen. Parlarà de "Plagues del camp."

VIDA SPORTIVA

CICLISME

Per fi pareix que el ciclisme en la nostra vila ha tornat reneixer, a la calor segurament, de les brillants actuacions que ha realitzades el nostre notable corredor Bartomeu Flaquer en les passades rondes de fons en carretera que han tengut lloc a Catalunya i Valencia i ultimament a la nostra Illa, amb motiu del campionat de fons mallorquí.

L'espectació, discussions i comentaris que tot això ha causat, han estat sens dupte lo que ha determinat l'Empresa del nostre Velòdrom a organitzar la reunió que's celebrà al capvespre d'ahir amb un temps esplèndid i una bona entrada, prova clara i convincent de que's desitjava veure ciclisme.

Com hem anotat, molta gent va concórrer ahir es capvespre a presenciar l'exhibició ciclista que tengué lloc, comensant a les dues i mitja, amb la concebuda desfilada de corredors presentant-se en nombre de cinc, que foren: Pons, Flaquer, Amer, Femenias i Llodrà; seguint amb una carrera de 20 voltes meta partida entre el nostre paisà Femenias i el corredor de Manacor Llodrà, venent aquest, després de forta lluita, emocionant fins al viu la nombrosa concurrència, que seguia amb molt interès la prova.

El «plat fort» de la Reunió era el «matx» a 3 proves que lliuraren els corredors Pons i Flaquer, sortint guanyador l'últim, que's va fer seves dues de les tres proves de que contava el dit matx.

En la carrera de velocitat entre en Pons i en Flaquer, primera prova del

matx, el primer feu gala de sas moltes facultats d'*sprinter* amb que compte, guanyant per uns quants metres les dues series de 3 voltes.

Seguit es va correr una carrera a 40 voltes per a principiants, que disputaren n'Amer, en Llodrà i en Femenias, classificant-se per aquest ordre, després de 8 esprints lliurats a tota força.

En la prova de 30 voltes entre en Pons i Flaquer, segona del matx, aquest ens demostrà la seva gran potència per a les carreres a fons, guanyant-le per gran marge, alcansant a son adversari en la volta 9 en mitg de frenetics aplaudiments del públic.

Després de breu descans es feu la darrera prova del matx concertat i clau de la reunió, consistint en un kilòmetre cronometrat, que correueren abdos plegats, pista xepada per falta d'aparat apropiat per fitxar el temps qu'empleasen, resultant molt esforçada, guanyant també en Flaquer per la distancia insignificant d'uns dos metres, que suposen la diferencia de temps d'unes petites parts de segon, lo qual entusiasma en gran manera als espectadors, que, drets, plens de nirvis, seguien pama pam el transcurs de la prova, al final de la qual aplaudiren forta i unanimitat.

En resum. Una reunió que va resultar interessant i en la qual quedaren demostrades diferents coses.

Una d'elles fou (i ens referim tan sols a lo qu'atany als nostres paisans) la baixa forma en que se trobava en Femenias, que va demostrar no haver afegit res a lo que tenia d'uns quants mesos a n'aquesta part.

I no volem dir amb això que no tenguí d'on afegir sinó que no ha comptat amb medis per treurer-ho, ino obstant existir una Societat que's diu sa protectora.

Una cosa que queda ben a la vista també, fou els progressos realitzats per l'altre paisà nostre Flaquer que demostrà ésser avui figura ben visible del ciclisme, especialment en ses carreres de fons.

Per tot això i per tot comentari donam a l'un, un crit de coratge i animació perque vagi pulint-se d'una manera o altre, estimulant-se en les actuacions de son company Flaquer al que donam una vegada més l'enhora-bona i li deim que no se dormi a mitjan camí, sino que segueixi sa marxa escendent que du i qualca dia ens proporcionarà moments de bella fruició.

DE CA NOSTRA

—En el pròxim nombre publicarem la resenya de la conferència d'En Miquel Massuti.

—Segueix el bon temps; a principis de desena tenguem fortes ventades a les quals seguien uns dies ennuvolats, s'aclari i el sol segueix lluint cada dia. Però els oratjes son frets lo qual fa que algunes families hagin tret els maridets i enceses les xemaneies.

—Els camps comensen a verdetar; les operacions de la sembra estan adelantades si bé l'aixut, troben els conredors que dura massa.

—Després d'haver passat dos mesos de recreo a Manacor i a Son Servera, el passat dia 5 va sortir amb el Conte Verde per atendre als seus interessos a Goyena R. Argentina el nostre bon amic En Gabriel Oliver. Se'n va molt encantat de la seua illa natal. Li desitjam prosperitat i feliç viatge.

—Han deixat la nostra vila després de passar-hi unes setmanes el senyors Ribas de Pina i les seues gentils filles Maria Antonia i Celestina.

—Mai havíem vist un preu tan alt com el que se paguen aquest any els torts; han arribat a 8 p's la dotzena.

—Per practicar la visita reglamentaria a les escoles d'aquesta vila, han estat entre nosaltres l'Inspector cap de primera ensenyança Sr. Juan Capó i la Inspectora Sta. Concepció Merino.

—Per tal de pendre possessori de l'Escola nacional de Fontao, provincia de Pontevedra ha sortit el nostre bon amic en Pere Garau Gelabert. Li desitjam bon acert en l'exercici de la seua difícil funció.

—Com anunciarem en el passat nombre ha tengut lloc a l'Hospital una tanda d'exercisís espirituals exclusivament per a les Filles de Maria.

Començaren el dilluns 4, diada dels morts, seguint tota la setmana fins ahir el capvespre, en que tengueren terme amb una plàtica a les 5 de la tarde.

Ha predicat el conegut orador sagrat Rt. P. Mates, C. O.

S'han vist bastant concorreguts per les joves del poble essent amb nombre de 29 les que passaven el dia recloses anant, a la nit a dormir a caseua.

—Ahir a l'Església se celebrà la Festa misional.

El dematí hi hagué ofici Major amb sermó que feu el Rt. P. Mates, C. O., predicador dels Exercisís.

Amb motiu d'aquesta festa, s'ha fet a la casa de les Germanes de la Caritat, una Exposició d'objectes que s'han d'enviar a les missions, estant oberta ahir i avui, essent molt de veure, tant pel crescut nombre d'objectes de que constava, com per l'importancia dels mateixos.

Criden s'atenció uns quants ornaments i objectes sagrats, (casulles, Misal, etc.) donatius de devotes persones d'aquest poble.

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Provau le, és deliciosa.

GASSEUSES Y SIFONS

Fabricant:

M. MUNTANER FLAQUER

Fàbrica i despaig:

P. DES MARXANDO. Artá

No descuideu de visitar la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

Se serveixen LUNCHS amb
prontitut i perfecció

GRAN COLMADO L'ESPERANÇA

P. DEL MARXANDO 3.-: ARTA

JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá, Palma i Capdepera i heiva cada dia.

Serveix amb prontitut i seguretat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38.
Artá: Palma n.º 3.

Automòvils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (a) Terres

Tenen servei combinat amb el

Ferrocarril

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés punts de Mallorca a preus convenguts.

Carré A. Blanes, n.º 41. } ARTA.

Disponible

NAUMAN

MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

Es la fábrica para dichas máquinas mas grande del continente.
(MARCA ALEMANA)

Depositario esclusivo en ARTA

CAN GANANSI

ALMACENES MATONS

— DE —

RAFAEL FELIU BLANES

C. DE JAIME II NÚM 39 A 149

Palma de Mallorca

Sastrería para Señora y Caballero
Artículos y novedades para vestir de todas clases.

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM
DE RAÇA, CUNIS, COLOMS,
ALIMENTS ESPECIALS PER
POLLS, I Ponedores, INCUBADORS;
ANELLES. PLANS I CONSULTES.

CONSELL - MALLORCA

Rafel Sastre (a) Vergé

PINTOR

Ofereix els seus servicis

Especialitat en automòvils

i carretons

reproduccions i retrats

C. de la Sombra-ARTA

FONDA "LAS PALMERAS"

PLAZA MAJOR, 20 i 21 (PALMA)

NOVA DIRECCIÓ

A CARREC D'EN

Juan Bauzá Pou

Servici esmerat i econòmic—
Menú exquisit i abundant—Ha
bitacions netes i ventilades.

FABRICA DE FIDEUS

i tota classe de pastes alimentícies d'en

NICOLAU CARRIO

Carré de Palma, n.º 48

Preus sens competència

Panaderia Moderna

DE

JUAN MATEMALES

Diariament elabora: pá, panets i pastes de totes classes.

BON SERVICI, NETEDAT I
ECONOMIA

Carré del Sol, 2. Artá

AGENCIA DE ARTA A PALMA Y
— VICEVERSA DE —

ANTONI GILI (a) Comuna
SERVICI DIARI EN PRONTITUT I

ECONOMIA DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

DIRECCIO:

Palma -- Banch de S'oli, 24

Artá--Can Comuna Centro

Balear Pensión

TOMÁS SBERT

FAMILIA MALLORQUINA

Habitaciones con vista a la Rambla, Monumento a Colón y Puerto. —: Mobiliario todo nuevo. —: Trato familiar
Cuarto de baño con agua caliente y fria.

Pensión completa desde 8 ptas. = Para artistas precios especiales.

José A. Clavé, 3, pral. 1.ª BARCELONA Teléf. 31034
(No equivocarse: junto al monumento a Colón)

Mozo a la llegada de trenes y vapores :- English Spoken :- On parle français

Números de los tranvías que pasan junto a BALEAR PENSIÓN: 3, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 49, 52, 53, 54, 57, 58 y 59.